UNIVERSITÄTS
BIBLIOTHEK
WUPPERTAL

BERGISCHE
UNIVERSITÄT
WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tullii Ciceronis Orationes diligentius recognitae & aptiore serie repositae

Cicero, Marcus Tullius

Lutetiae Paris, 1522

De provinciis consular[ibus]. Oratio XXXVII.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-431

Visual Library

Iudices, veſtros quidem animos certe confidimus,non oratione noſtra, ſed humanitate ve-
ſtra eſſe placatos.Quid enĩ eſt cur non potius ad ſummã laudẽ huic,q̄ ad minimã fraudẽ Cę
ſaris familiaritas valere debeat?cognouit adoleſcẽs:placuit homini prudentiſſimo:in ſumma
amicorũ copia,cũ familiariſſimis eius eſt adęquatus:in Prętura,in Cõſulatu pręfectũ fabrum
detulit:conſiliũ hoĩs probauit:fidẽ eius eſt cõplexus:officia,obſeruãtiãq; dilexit.fuit hic mul
torũ illi laborũ ſocius aliquando,eſt fortaſſe nunc nõnullorũ particeps cõmodorũ.quę qdem
ſi huic obfuerint apud vos,nõ intelligo qđ bonũ cuiq̄ ſit apud tales viros profuturũ. Sed
quoniã C.Cęſar abeſt longiſſime,atq; in his eſt nunc locis,quę regiones orbem terrarũ rebus
illius geſtis,imperiũ populi Ro.definiunt, nolite per deos immortales Iudices hunc illi acer
bũ nunciũ velle deferri,vt ſuũ Pręfectũ fabrũ,vt hominẽ ſibi chariſſimũ,& familiariſſimũ,nõ
ob ipſius aliquod delictũ,ſed ob ſuã familiaritatẽ veſtris oppreſſum ſententiis audiat:miſere
mini eius,q non de ſuo peccato,ſed huius ſummi & clariſſimi viri facto,non de aliquo crimi
ne,ſed periculo ſuo de publico iure diſceptat: qđ ius ſi Cn. Pompeius pater ignorauit,ſi M.
Craſſus,ſi Q.Metellus,ſi Cn.Põpeius,ſi L.Sylla,ſi L.Craſſus,ſi C.Marius,ſi Senatus,ſi popu-
lus Ro.ſi q de re ſimili iudicarũt,ſi fœderati populi,ſi ſocii,ſi illi antiq Latini,videte ne vtiliꝰ
vobis & honeſtius ſit,illis ducibus errare,q̄ hoc magiſtro erudiri.Sed ſi de certo,de pſpicuo,
de vtili,de probato,de iudicato vobis iure eſſe conſtituendũ videtis : nolite cõmittere,vt in
re tã inueterata qcq̄ noui ſentiatis.Simul & illa Iud.oĩa ante oculos veſtros ꝓponite. Primũ
eſſe omnes etiã poſt mortẽ reos clariſſimos illos viros,qui fœderatos ciuitate donarunt. de-
inde ſenatũ,q perſępe hoc iudicauit:populũ,q iuſſit:iudices,q approbarũt.tum etiã illud co-
gitatote,ſic viuere ac vixiſſe Corneliũ,vt cum oĩm peccatorum quęſtiones ſint,nõ de vitio-
rum ſuorum pœna,ſed de virtutis præmio in iudicium vocetur.Accedat etiam illud,vt ſta
tuatis hoc iudicio, vtrum poſthac amicitias clarorum virorũ calamitati hominibus an or-
namento eſſe malitis.Poſtremo illud Iud.fixum in animis veſtris tenetote, vos in hac cauſa
non de maleficio L.Cornelii,ſed de beneficio Cn.Pompeii iudicaturos.

Vtilius illis ducibus errare, q̄ hoc magiſtro erudiri.

DE PROVINCIIS CONSVLARIBVS. ORATIO.XXXVII.

SI QVIS veſtrum P.C.expectat,quas ſim ꝓuincias decreturus,con
ſideret ipſe ſecũ,q mihi homines ex prouinciis potiſſimum detra-
hendi ſint:non dubitabit,qd me ſentire cõueniat,cum qd mihi ſen
tire neceſſe ſit,cogitarit. Ac ſi prĩceps eã ſentẽtiã dicerẽ,laudaretis
ꝑfecto:ſi ſolus,certe ignoſceretis:etiã ſi paulo minꝰ vtilis vobis ſen
tẽtia videret,veniã tamẽ aliquã dolori meo tribueretis. Nũc vero
P.C.nõ parua afficior voluptate,vel ꝙ hoc maxime Reip.cõducit,
Syriã Macedoniãq; decerni,vt dolor meus,nihil a cõmuni vtilita-
te diſſentiat:vel ꝙ habeo auctorẽ P.Seruiliũ,q ante me ſentẽtiã di-
xit,virũ clariſſimũ,& cũ in vniuerſam Rẽp. tũ etiã erga meã ſalutẽ
fide ac beneuolentia ſingulari.Q; ſi ille,& pauloante,& quotieſcunq; ei locus dicendi,ac po-
teſtas fuit,Gabinium & Piſonem duo Reip.portenta,ac pene funera,cum propter alias cau-
ſas,tum maxime ꝓpter illud inſigne ſcelus eorũ,& importunã in me crudelitatem, non ſolũ
ſententia ſua,ſed etiam verborũ grauitate eſſe notandos putauit,quonã me animo eſſe opor
tet in eos,cuius illi ſalutem pro pignore tradiderunt ad explendas ſuas cupiditates?Sed ego
in hac ſententia dicenda non parebo dolori meo, nec iracũdię ſeruiam. quo animo vnuſquiſ
q; veſtrum debet eſſe in illos,hoc ero: præcipuum illum & proprium ſenſum doloris mei,
quẽ tñ vos cõmunẽ ſemper vobis mecum eſſe duxiſtis,a ſententia dicenda amouebo,ad vlci-
ſcendi tẽpora reſeruabo. Quattuor ſunt ꝓuincię P.C.de qbꝰ adhuc intelligo ſentẽtias eſſe
dictas:Gallię duę,quas hoc tẽpore vno imperio videmus eſſe coniunctas:& Syria,& Macedo
nia,quas vobis inuitis,& oppreſſis,peſtiferi illi Conſules pro euerſę Reipu.præmiis occupa
uerũt.Decernẽdę nobis ſunt lege Sẽpronia duę,qd eſt qđ poſſimus de Syria Macedoniaq; du
bitare?Mitto ꝙ eas ita partas habent ii,qui nunc obtinent:vt non ante attigerint, q̄ hũc or
dinem cõdemnarint,q̄ auctoritatem veſtram e ciuitate exterminarint,q̄ fidẽ publicã,q̄ perpe
tuam Populi Ro. ſalutem, q̄ me, ac meos omnes fœdiſſime crudeliſſimeq; vexarint. Omnia

Gabiniꝰ & Piſo,duo reip. portẽta.

illa domeſtica atq; vrbana mitto:quę tanta ſunt,vt nunq̃ Annibal huic vrbi tãtū mali opta
rit,quantū illi effecerint.ad ipſas venio ꝓuincias. quarū Macedonia,quę erat antea munita
plurimorū imꝑatorū non turribus,ſed trophęis,quę multis victoriis erat iãdiu triūphiſq;
pacata,ſic a Barbaris,quibus eſt ꝓpter auaritiã pax erepta,vexat̃:vt Theſſalonicenſes poſiti
in gremio Imꝑii noſtri,relinquere oppidū,& arcē munire cogant̃:vt via illa noſtra,quę ꝑ
Macedoniã eſt vſq; ad Helleſpõtū militaris,non ſolū excurſionibus Barbarorū ſit infeſta,ſed
Vis argentea.
etiã caſtris Thraciis diſtincta,ac notata.Ita gentes hæ, quæ vt pace vterent̃,vim argenteam
dederãt pręclaro Imꝑatori noſtro,vt exhauſtas domos replere poſſent,pro empta pace bel
lum nobis prope iuſtum intulerūt.Iã vero exercitus ille noſter ſupbiſſimo delectu, & duriſſi-
ma conquiſitione collectus,omnis interiit.Magno hæc dico cū dolore:miſerandū in modum
milites populi Ro.capti,necati,deſerti,diſſipati ſunt:incuria,fame,morbo,vaſtitate conſum
pti:vt qđ eſt indigniſſimū ſcelus,is Imperator in pœnã exercitus expetitus eſſe videat̃. Atq;
hanc Macedoniã domitis iam gẽtibus finitimis,Barbariaq; compreſſa pacatam ipſam ꝑ ſe,
& quietam,tenui præſidio,atq; exigua manu,etiam ſine Imperio,ꝑ legatos nomine ipſo po
puli Ro.tuebamur:quę nunc Conſulari imꝑio,atq; exercitu ita vexata eſt, vt vix poſſit ſe
diuturna pace recreare.cum interea quis veſtrum hoc non audiuit?quis ignorat? Achęos in
gentem pecuniam ꝑendere L.Piſoni quotannis? vectigal ac portoriū Dyrrhachinorū totum
in huius vnius quęſtū eſſe conuerſum? vrbē Byzãtiorū vobis atq; huic Imperio fideliſſimã,
hoſtilem in modū eſſe vexatã?quo ille,poſtq̃ nihil exprimere ab egentibus,nihil vlla vi a mi-
ſeris extorquere potuit,cohortes in Hyberna miſit. his prępoſuit quos putauit fore diligen
tiſſimos ſatellites ſcelerum,miniſtros cupiditatū ſuarum.Omitto iuriſdictionem in libera ci
uitate contra leges,Senatuſq; conſulta:cędes relinquo,libidines prætereo, quarum acerbiſſi
mū extat indicium,& ad inſignē memoriam turpitudinis,& pene ad iuſtū imꝑii noſtri odi
Virginum Byzãtiarū facinus.
um,ꝙ conſtat nobiliſſimas virgines ſe in puteos abieciſſe, & morte volũtaria nefariã turpi-
tudinē depuliſſe. Nec hæc idcirco omitto,ꝙ non grauiſſima ſint:ſed quia nunc ſine teſte di
co.Ipſam vero vrbem Byzantiorum fuiſſe refertiſſimã,atq; ornatiſſimam ſignis,qs ignorat?
quæ illi exhauſti ſumptibus,belliſq; maximis,cū Mithridaticos impetus,totumq; Pontum ar
matū efferueſcentē in Aſiam,atq; erumpentem ægre repulſum,& ceruicibus interclusum ſu
is ſuſtinerent:tū inquã Byzantii,& poſtea ſigna illa,& reliqua vrbis ornamẽta ſanctiſſime cu
ſtodita tenuerunt.te Imperatore infeliciſſimo & teterrimo Ceſonine Caluenti ciuitas libera,
& proximis ſuis beneficiis a ſenatu,& a Populo Ro.liberata,ſic ſpoliata atq; nudata eſt,vt ni
ſi C.Virgilius legatus vir fortis & innocens interueniſſet, vnum ſignum Byzantii ex maxi-
mo numero nullū haberent.Qđ fanū in Achaia?qui locus aut lucus in Gręcia tota,tam ſan
ctus fuit?in quo vllum ſimulacrū,vllū ornamentū reliquū ſit? emiſti a fœdiſſimo tribuno pl.
tū in illo naufragio huius vrbis,cū tu idem,q gubernare debueras,euerteres:tū inquã emiſti
grandi ꝑecunia, vt tibi de ꝑecuniis creditis dicere liceret ius in liberos populos contra ſena-
tuſconſultū,& cõtra legē generi tui.id emptū ita vẽdidiſti,vt aut ius non diceres,aut bonos
ciues Romanos euerteres.Quorū ego nihil dico nūc Patres cõſcripti in hominē ipſum:de ꝓ
uicia diſputo.Itaq; oĩa illa,q̃ & ſęꝑe audiſtis,& tenetis animis,etiã ſi nõ audiatis, ꝑ̄termitto:
nihil de hac eius vrbana,quã ille ꝑ̄ſens in oculis veſtris mẽtibuſq; defixit,audacia loquor:ni
Tenebricoſę libidines
hil de ſupbia,nihil de cõtumelia,nihil de crudelitate diſputo:lateant libidines eius illæ tene
bricoſæ:quas frõte,& ſuꝑcilio,nõ pudore,& tẽperãtia cõtegebat.de ꝓuincia qđ agit̃, id diſ
puto.Huic vos nõ ſummittetis?hūc diutius manere patiemini? cuiꝰ vt ꝓuīciã tetigit, ſic for
tuna cū improbitate certauit,vt nemo poſſet vtrū deterior an īfelicior eſſet iudicare. An ve
ro in Syria diutius eſt Semiramis illa retinenda?cuius iter in prouinciã fuit eiuſmodi,vt rex
Ariobarzanes conſulē veſtrū ad cædē faciẽdã,tanq̃ aliquē Thracē cõduceret. Deinde aduen-
tus in Syriã primus,equitatus habuit interitū.poſt conciſę ſunt optimę cohortes. Igitur in
Syria Imꝑatore illo,nihil aliud actū eſt,niſi pactiones ꝑecuniarū cū Tyrannis,deciſiones,di
reptiones,latrocinia,cędes:cū palã populi Ro.Imꝑator inſtructo exercitu dexterã tẽdēs nõ
ad laudē milites hortaret̃,ſed oĩa ſibi & empta,& emẽda eſſe clamaret. Iã vero publicanos
miſeros,me etiã miſerū,illorū ita de me meritorum miſeriis,ac dolore,tradidit in ſeruitutē
Iudęi & Syri ſeruituti nati.
Iudęis, & Syris nationibus natis ſeruituti.ſtatuit ab initio,& in eo perſeuerauit,ius publica
no non dicere:pactiones ſine vlla iniuria factas,reſcidit:cuſtodias ſuſtulit:vectigales multos
ac ſtipendiarios liberauit:quo in oppido ipſę eſſet,aut quo veniret,ibi Publicanū,aut Publi-

canı́ ſeruũ eſſe vetuit.qd multa? crudelis haberet̃,ſi in hoſtẽ animo fuiſſet eo, quo fuit in ci=
ues Romanos,eius ordinis pręſertim,q eſt ſemp dignitate ſua,benignitate magiſtratus ſuſtẽ
tatus.Itaq; videtis P.C.nõ temeritate redẽptionis,aut negotii gerendi inſcitia, ſed auaritia,
ſuꝑbia,crudelitate Gabinii,ꝑne afflictos iã,atq; euerſos publicanos.quibus qdẽ vos,in his
anguſtiis ærarii tamẽ ſubueniatis neceſſe eſt: etſi iã multis nõ poteſtis, q propter illũ hoſtẽ
Senatus,inimiciſſimũ ordinis equeſtris,bonorũq; oĩm,nõ ſolũ bona, ſed etiã honeſtatẽ miſe
ri deꝑdiderũt.quos nõ parſimonia,nõ cõtinẽtia,nõ virtus,nõ labor,nõ ſplẽdor, tueri po=
tuit cõtra illius Helluonis & prędonis audaciã.qd? q ſe etiam nunc ſubſidiis patrimonii, aut
amicorũ liberalitate ſuſtentant,hos ꝑire patiemini? ſi q frui publico nõ potuit ꝑ hoſtem,
hic tegit̃ ipſa lege Cẽſoria:quẽ is frui nõ ſinit,q eſt,etiã ſi nõ appellat̃,hoſtis,huic ferri auxi=
liũ nõ oportet? Retinete igit̃ in prouincia diutius eũ,q de ſociis cũ hoſtibus,de ciuibus cũ ſo
ciis faciat pactiones:q hoc etiã ſe pluris eſſe q̃ Collegã putet,ꝙ ille vos triſtitia,vultuq; de=
ceꝑit:ipſe nunq̃ ſe minus q̃ erat,nequã eſſe ſimularit.Piſo aũt alio quodã modo gloriat̃:ſe
breui tẽpore ꝑfeciſſe,ne Gabinius vnus oĩm nequiſſimꝰ exiſtimaret̃.hos vos de prouinciis,
ſi nõ aliquãdo deducẽdi eſſent,diripiẽdos nõ putaretis? & has publicas ꝑſtes ſociorũ,militũ
clades,publicanorũ ruinas,prouinciarũ vaſtitates,imperii maculas,teneretis? At iidẽ vos an
no ſuperiore hos eoſdẽ reuocabatis,cũ in prouincias iã ꝑueniſſent. quo tẽpore ſi liberũ ve
ſtrũ iudiciũ fuiſſet,nec toties dilata res, nec ad extremũ e manibꝰ erepta,reſtituiſſetis, id qđ
cupiebatis,veſtrã auctoritatẽ,his,ꝑ quos erat amiſſa,reuocatis, & his ipſis præmiis extor
tis,quæ erant pro ſcelere,atq; euerſione patriæ cõſecuti.Quã pœnã ſi tũ aliorũ opibus, non
ſuis,inuitiſſimis vobis euolarũt,at aliã multo maiorẽ grauiorẽq; ſubierũt.quæ em̃ homini, Euolare
in quo aliqs ſi nõ famę pudor,at ſupplicii timor eſt,grauior pœna accidere potuit, q̃ nõ cre pœnam.
di literis iis,quę rẽ bene geſtã in bello nũciarent? hoc ſtatuit Senatus,cũ frequẽs ſupplicatio=
nẽ Gabinio denegauit:primũ homini ſceleribus,flagitiis,cõtaminatiſſimo, nihil eſſe creden
dũ:deinde a proditore,atq; eo,quẽ ꝑſentẽ hoſtẽ Reip.cognoſſet,bene rẽ geri non potuiſſe:po
ſtremo ne deos qdẽ imortales velle aperiri ſua tẽpla,& ſibi ſupplicari,hoĩs impuriſſimi & ſce
leratiſſimi noĩe.Itaq; ille alter,aut ipſe eſt homo doctus,& a ſuis Græcis ſubtilius eruditus,
qbuſcũ iã in orcheſtra helluat̃, antea poſt ſipariũ ſolebat:aut amicos habet prudentiores q̃ Orcheſtra.
Gabinius,cuius nullę literæ ꝑferunt̃.Hoſce igit̃ Imperatores habebimus? quorũ alter non Siparium.
audet nos certiores facere,ne Imperator appellet̃.alterũ,ſi tabellarii non ceſſarint,neceſſe eſt
paucis diebus pœniteat audere.cuius amici ſi q ſunt,aut ſi bellue tã imani tãq; tetrę poſſunt
vlli eſſe amici,hac cõſolatione vtunt̃,etiã T.Albutio ſupplicationẽ hũc ordinẽ denegaſſe.qđ
eſt primũ diſſimile:res in Sardinia cũ Maſtrucatis latrũculis a Proprętore vna cohorte auxi Latrũculi
liaria geſta:& bellũ cũ maximis Syriæ gẽtibus,Tyrãnis,Cõſulari exercitu imperioq; cõfectũ. Maſtruca=
deinde Albutius qđ a Senatu ꝑtebat,ipſe ſibi in Sardinia ante decreuerat. cõſtabat em̃ Græ ti.
cũ hominẽ ac leuẽ in ipſa prouincia quaſi triũphaſſe.itaq; hãc eius temeritatẽ Senatus ſup=
plicatione denegata notauit.Sed fruat̃ ſane hoc ſolatio:atq; hãc iſignẽ ignominiã,quoniam
vni pręter ſe inuſta eſt,putet eſſe leuiorẽ:dũmodo cuius exẽplo ſe cõſolat̃, eiꝰ exitũ expectet.
præſertim cũ in Albutio nec Piſonis libidines,nec audacia Gabinii fuerit:hac tamẽ vna pla=
ga cõciderit,ignominia Senatus. At q duas Gallias decernit Cõſulibus duobus,hos retinet
ambos.q autẽ alterã Galliã,& aut Syriã,aut Macedoniã:tamẽ alterũ retinet,& i vtriuſq; pa
ri ſcelere diſparẽ cõditionẽ facit.Faciã,inquit,illas prætorias,vt Piſoni & Gabinio ſuccedat̃
ſtatim.ſi hic ſinat:tũ em̃ Tribunus intercedere poterit,nunc nõ poteſt.itaq; ego idẽ, q nunc
Cõſulibus iis,q deſignati erũt,Syriã,Macedoniãq; decerno,decernã eaſdem Prętorias,& vt
prætores annuas prouincias habeãt,& eos q̃primũ videamus quos animo æquo videre non
poſſumus.ſed mihi credite,nunq̃ ſuccedet̃ illis,niſi cũ ea lege referet̃ qua itercedi de prouin
ciis nõ licebit.Itaq; hoc tempore amiſſo,annus eſt integer vobis expectandus. quo interiecto
ciuiũ calamitas,ſociorũ ęrumna,ſceleratiſſimorũ hominũ impunitas propagat̃. Q; ſi eſſent
illi optimi viri,tñ ego mea ſentẽtia C.Cæſari ſuccedendũ nõdũ putarẽ.Qua de re dicã P.C.
qđ ſentio,atq; illã interpellationẽ mei familiariſſimi,qua pauloante iterrupta eſt oratio mea,
non ꝑtimeſcã.Negat me vir optimus inimiciorẽ Gabinio debere eſſe q̃ Cæſari.omnẽ illam
tẽpeſtatẽ,cui ceſſerim,Cæſare impulſore,atq; adiutore eſſe excitatã. Cui ſi primum ſic reſpõ
deã,me cõmunis vtilitatis habere rationẽ,nõ doloris mei,poſſim ne probare? cũ id me facere
dicã,qđ exẽplo fortiſſimoꝝ & clariſſimoꝝ ciuiũ facere poſſim.An Tib.Gracchus,patrẽ dico,

Tib.Grac= chi æqtas. cuius vtinã filii nõ degeneraſſent a grauitate paterna, tantã laudẽ eſt adeptus? ꝙ Tribunus
ple.ſolus ex toto illo collegio, L. Scipioni auxilio fuit inimiciſſimus & ipſius, & fratris eius
Aphricani: iurauitq; in cõcione ſe in gratiã nõ rediiſſe, ſed alienũ ſibi videri dignitate impe
rii, quo duces eſſent hoſtiũ Scipione triũphante ducti, eodẽ ipſum duci, q triũphaſſet. Quis
Plenior ini micorum. plenior inimicorũ fuit C. Mario? L. Craſſus, M. Scaurus. alii ne inimici? oẽs Metelli. at hi non
modo illũ inimicũ ex Gallia ſentẽtiis ſuis nõ detrahebant, ſed & propter rationẽ Gallici bel=
li prouinciã extra ordinẽ decernebant. Bellũ in Gallia maximũ geſtũ eſt, domitæ ſunt a Ceſa
re maximæ nationes, ſed nondũ legibus, nondũ iure certo, nõdum ſatis firma pace deuinctę.
Affectum bellum. bellũ affectũ videmus, & vere vt dicã pene cõfectũ: ſed ita, vt ſi idem extrema perſequit, q in
choauit, iam oĩa perfecta videamus. ſi ſuccedit, periculum ſit, ne inſtauratas maximi belli reli
quias, ac renouatas audiamus. Ergo ego Senator, inimicus ſi ita vultis, homini, amicus eſſe,
Inimicitiæ Reipu. cau ſa depoſitę ſicut ſemper fui, Reip. debeo. Quid ſi ipſas inimicitias depono Reipu. cauſa? qs me tandẽ iure
reprehendat? præſertim cũ ego omniũ meorũ conſiliorũ, atq; factorũ exempla, ex ſummorũ
hominũ factis mihi cenſuerim petenda. An non M. ille Lepidus, q bis conſul, & pontifex maxi
mus fuit, nõ ſolũ memoria, & teſtimonio, ſed etiã annaliũ literis, & ſummi poetę voce lauda
tus eſt? ꝙ cũ M. Fuluio Collega, quo die cenſor eſt factus, homine inimiciſſimo, in campo ſta=
tim rediit in gratiã, vt cõmune officiũ Cenſuræ cõmuni animo, ac volũtate defenderẽt. Atq;
vt vetera, quę ſunt innumerabilia, mittã, tuus pater Philippe nõ vno tẽpore cũ ſuis inimiciſ
ſimis rediit in gratiã? qbus cũ oĩbus eadem Reſp. recõciliauit, quę alienarat. Multa prętereo,
ꝙ intueor coram hæc lumina atq; ornamenta Reip. P. Seruilium, & M. Lucullũ. vtinã etiam
L. Lucullus ille viueret. quæ fuerunt inimicitiæ grauiores in ciuitate, q̃ Lucullorũ atq; Serui
liorum? quas in viris fortiſſimis non ſolũ extinxit Reip. dignitas, & ipſorũ, ſed etiã ad amici
tiam conſuetudinẽq; traduxit. Quid? Q. Metellus Nepos, nonne Conſul in tẽplo Iouis Opti
mi Maximi permotus cum auctoritate veſtra, tũ illius P. Seruilii incredibili grauitate dicen
Reditus in gratiã cũ Cæſare. di, abſens mecum ſummo ſuo beneficio rediit in gratiã? An ego poſſum huic eſſe inimicus?
cuius literis, fama, nunciis, celebrantur aures quotidie meæ nouis nominibus gentium, na=
tionum, locorũ. Ardeo mihi credite P.C. (id quod voſmet de me exiſtimatis, & facitis ipſi)
incredibili quodam amore patriæ. qui me amor, & ſubuenire olim impendentibus periculis
maximis, cum dimicatione capitis, & rurſum, cum omnia tela vndiq; eſſe intenta in patriam
viderem, ſubire coegit, atq; excipere vnum pro vniuerſis. hic me meus in Remp. animus pri
ſtinus, ac perennis, cum C. Cæſare reducit, reconciliat, reſtituit in gratiã. quid volent deniq;
homines exiſtiment: nemini ego eſſe poſſum bene de Rep. merenti non amicus. Etẽ ſi iis, q
hæc oĩa flamma ac ferro delere voluerunt, non inimicitias ſolum, ſed etiam bellum indixi,
atq; intuli: cum partim mihi illorũ familiares, partim etiam me defendente capitis iudiciis
eſſent liberati: cur eadẽ Reſp. quæ me in amicos inflammare potuit, inimicis placare nõ poſ=
ſit? qđ mihi odium cũ P. Clodio fuit? niſi ꝙ pernicioſum patriæ ciuẽ fore putabã, q turpiſſi=
ma libidine incenſus duas res ſanctiſſimas, religionem, & pudicitiã vno ſcelere violaſſet. nũ
eſt igitur dubiũ ex his rebus, quas is egit, agitq; quotidie, quin ego in illo oppugnando Rei
pu. plus q̃ otio meo, nõnulli in eodẽ defendendo ſuo plus otio, q̃ cõmuni proſpexerint? Ego
me a C. Cęſare in Repu. diſſenſiſſe fateor, & ſenſiſſe vobiſcũ. ſed nunc iiſdem vobis aſſentior,
cum qbus antea ſentiebam. vos eñ, ad quos literas L. Piſo de ſuis rebus non audet mittere, q
Gabinii literas inſigni quadã nota, atq; ignominia noua condemnaſtis, C. Cæſari ſupplicatio
nes decreuiſtis numero, vt nemini vllo ex bello, honore, vt omnino nemini. cur igitur expe=
ctem hominem aliquem, q me cum illo in gratiam reducat? reduxit ordo ampliſſimus, & or=
do is, q eſt & publici conſilii, & meorum omnium conſiliorũ auctor, & princeps. vos ſequor
Patres Conſcripti, vobis obtẽpero, vobis aſſentior, q q̃diu C. Cæſaris conſilia in Rep. nõ ma=
xime diligebatis, me quoq; cũ illo minus coniunctũ videbatis. poſteaq̃ rebus geſtis mentes ve
ſtras, volũtatẽq; mutaſtis, me nõ ſolũ comitẽ eſſe ſentẽtiæ veſtræ, ſed etiã laudatorẽ vidiſtis.
Sed qd eſt? ꝙ in hac cauſa maxime hoĩes admirent, & reprehendant meum cõſiliũ? cũ ego idẽ
antea multa decreuerim, quæ magis ad hoĩs dignitatẽ, q̃ ad Reip. neceſſitatẽ pertinerẽt? Sup
plicationẽ quindecim dierum decreui ſentẽtia mea. Reip. ſatis erat tot dierũ, quot C. Mario.
non erat exigua eadem diis ĩmortalibus gratulatio, quę ex maximis bellis. ergo ille cumulus
dierum hoĩs eſt dignitati tributus. in quo ego, quo Conſule referente primũ decem dierum
eſt ſupplicatio decreta Cn. Pompeio Mithridate interfecto, confectoq; Mithridatico bello:

& cuius ſententia primũ duplicata eſt ſupplicatio Cõſularis:mihi em̃ eſtis aſſenſi: cũ eiuſdẽ
Pompei literis recitatis,confectis oĩbus maritimis,terreſtribuſqꝫ bellis,ſupplicationẽ dierum
duodecim decreuiſtis:ſum Cn.Pompei virtutẽ, & animi magnitudinẽ admiratus: ꝙ cũ ipſe
cæteris oĩbus eſſet omni honore antelatus,ampliorẽ honorẽ alteri tribuebat,q̃ ipſe erat cõ-
ſecutus.Ergo in illa ſupplicatione,quã ego decreui,res ipſa tributa eſt diis immortalibus,&
maiorũ inſtitutis,& vtilitati Reip.ſed dignitas verborũ,honos,& nouitas, & numerus die-
rũ,Cæſaris ipſius laudi,& gloriæ cõceſſus eſt.Relatũ eſt ad nos nuper de ſtipendio exercitus:
nõ decreui ſolũ,ſed etiã vt vos decerneretis laboraui:multa diſſentiẽtibus reſpõdi,ſcribẽdo
affui:tũ quoqꝫ homini plus tribui,q̃ neſcio cui neceſſitati. illum em̃ etiã arbitrabar ſine hoc
ſubſidio pecuniæ retinere exercitũ præda ante parta,& bellũ cõficere poſſe.ſed decus illud &
ornamẽtũ triumphi minuẽdũ noſtra parſimonia nõ putaui. Actũ eſt de decem legatis,quos
alii omnino nõ dabãt,alii exempla quærebãt,alii tẽpus differebãt, alii ſine vllis verborũ or-
namẽtis dabant.in ea quoqꝫ re ſic ſum locutus,vt oẽs intelligerent,me id,qđ Reip.cauſa ſen
tirem,facere vberius propter ipſius Cæſaris dignitatẽ. At ego idẽ nũc in prouinciis decernẽ
dis,q illas oĩs res egi ſilẽtio,interpellor.cũ ſuperioribus cauſis hoĩs ornamẽta fuerint,in hac
me nihil aliud,niſi ratio belli,niſi ſumma vtilitas Reip.moueãt.Nam ipẽ Cęſar qd eſt,cur in
prouincia cõmorari velit?niſi vt ea quę per eum affecta ſunt,perfecta Reipu.tradant.amœni Affecta.
tas eũ credo locorũ,vrbiũ pulchritudo,hominũ,nationũqꝫ illarũ humanitas,& lepos, victo Perfecta.
riæ cupiditas,finiũ imperii noſtri propagatio,retinet.qd illis terris aſperius?qd porro tot vi
ctoriis præſtabilius?qd oceano lõgius inueniri poteſt?An reditꝰ in patriã habet aliquã offen
ſionẽ?vtrũ apud populũ,a quo miſſus eſt?an apud Senatum,a quo ornatus eſt?an dies auget
eius deſideriũ?an magis obliuionẽ?ac laurea illa magnis periculis parta,amittit longo inter-
uallo viriditatẽ?Quare ſi q hoĩem non diligũt,nihil eſt,ꝙ eũ de Prouincia deuocent. ad glo
riã deuocãt,ad triumphũ,ad gratulationẽ,ad ſummũ honorẽ Senatꝰ, equeſtris ordinis gra
tiã,populi charitatẽ.Sed ſi ille hac tã eximia fortuna propter vtilitatẽ Reipub.frui nõ prope
rat,vt oĩa illa cõficiat,qd ego Senator facere debeo?quẽ,etiã ſi ille aliud vellet,Reip. cõſule-
re oporteret.Ego vero ſic intelligo P.C.nos hoc tempore in Prouinciis decernẽdis perpetuę
pacis oportere habere rationẽ.nã qs hoc tẽpore nõ ſentit, oĩa alia eſſe nobis vacua ab omni
periculo,atqꝫ etiã ab omni ſuſpitione belli?iandiu mare videmus illud imenſum, cuius feruo
re nõ ſolũ maritimi curſus,ſed vrbes etiã & viæ militares iam tenebant,virtute Cn.Pompei
ſic a populo Ro.ab Oceano vſqꝫ ad vltimũ Pontũ,tanq̃ vnũ aliquẽ portũ tutũ,& clauſum te
neri:nationes eas,quæ numero hoĩm, ac multitudine ipſa poterãt in Prouincias noſtras re-
dundare,ita ab eodẽ partim reciſas,partim repreſſas, vt Aſia quæ Imperiũ antea noſtrũ ter-
minabat,nũc nouis tribus prouinciis ipſa cingat. Poſſum de omni regione, de omni hoſtiũ
genere dicere.nulla gens eſt,quæ non,aut ita ſubacta ſit,vt vix extet:aut ita domita,vt quie
ſcat:aut ita pacata,vt victoria noſtra imperioqꝫ lætet.Bellũ Gallicũ Patres Cõſcripti C.Cęſa
re imperatore geſtũ eſt,antea tantũmodo repulſum.ſemper illas nationes noſtri Imperatores
refutãdas potius bello,q̃ laceſſendas putauerũt. Ipſe ille C.Marius,cuius diuina atqꝫ eximia
virtus magnis populi Ro.luctibus funeribuſqꝫ ſubuenit,influentes in Italiã Gallorum maxi
mas copias repreſſit,nõ ipſe ad eorũ vrbes ſedeſqꝫ penetrauit.modo ille meoꝝ laborũ,pericu
lorũ,conſiliorũ ſocius C.Pontinus fortiſſimus vir,ortũ repente bellũ Allobrogũ,atqꝫ hac ſce
lerata cõiuratione excitatũ,prēliis fregit,eoſqꝫ domuit,q laceſſierant,& ea victoria cõtentus
Rep.metu liberata quieuit.C.Cæſaris lõge aliã video fuiſſe rationẽ. nõ em̃ ſibi ſolũ cũ iis,quos
iam armatos cõtra populũ Ro.videbat,bellandũ eſſe duxit,ſed totã Galliã in noſtrã ditionẽ
eſſe redigendã.Itaqꝫ cũ acerrimis nationibus,& maximis,Germanorũ,& Heluetiorũ,præliis Germani.
feliciſſime decertauit.cęteras cõtriuit,cõpulit,domuit,imperio populi Ro.parere aſſueſecit: Heluetii.
& quas regiones,quaſqꝫ gentes nullæ nobis antea literæ,nulla vox,nulla fama notas fecerat,
has noſter Imperator,noſterqꝫ exercitus,& populi Ro.arma peragrarũt.ſemitã tantũ Galliæ
tenebamus antea P.C.cæterę partes a gentibus aut inimicis huic Imperio,aut infidis,aut in
cognitis,aut certe immanibus,& barbaris,& bellicoſis tenebantur.quas nationes nemo vnq̃
fuit,q nõ frangi domariqꝫ cuperet:nemo ſapiẽter de Rep. noſtra cogitauit iam inde a princi
pio huius Imperii,quin Galliã maxime timendam huic Imperio putaret.ſed propter vim ac
multitudinẽ gentiũ illarũ, nunq̃ eſt antea cũ oĩbus dimicatũ. reſtitimus ſemper laceſſiti:nũc
deniqꝫ eſt perfectũ,vt Imperii noſtri terrarũqꝫ illarũ idẽ eſſet extremũ. Alpibꝰ Italiã munierat

ante natura nõ ſine aliquo diuino numine. nã ſi ille aditus Gallorũ ĩmanitati multitudiniq;
patuiſſet,nunq̃ hęc vrbs ſummo Imperio domiciliũ,ac ſedẽ prębuiſſet.quę iam licet cõcidãt:
nihil eſt eñ vltra illam altitudinẽ montiũ vſq; ad Oceanũ, qđ ſit Italiæ ꝑtimeſcendũ. Sed
tamẽ vna atq; altera æſtas vel metu,vel ſpe,vel pœna,vel præmiis,vel armis, vel legibus po-
teſt totã Galliã ſempiternis vinculis aſtringere.impolitę vero res,& acerbæ ſi erunt relictæ,
q̃q̃ ſunt abſciſę,tamẽ efferent ſe aliquãdo,& ad renouandũ bellũ reuireſcẽt.Quare ſit in eius
tutela Gallia,cuius virtuti,fidei,felicitati cõmendata eſt.Etem̃ ſi fortunę muneribus ampliſ-
ſimis ornatus,ſæpius eius deæ periculũ facere nollet:ſi in patriã,ſi ad deos penates,ſi ad eam
dignitatẽ,quã in ciuitate ſibi propoſitã videt,ſi ad iucundiſſimos liberos, ſi ad clariſſimũ ge
nerũ,redire properaret:ſi in capitoliũ inuehi victor cũ illa inſigni laurea geſtiret: ſi deniq; ti
meret caſum aliquẽ,q illi tantũ addere iam nõ poteſt,quantũ auferre:vos tamẽ oporteret ab
eodẽ illa oĩa,a quo profligata ſunt,cõfici velle.cũ vero ille ſuę glorię iampridẽ, Reip.nondũ
ſatiſfecerit,& malit tamẽ tardius ad ſuorũ laborũ fructus peruenire,q̃ nõ explere ſuſceptum
Reip.munus,nec Imperatorẽ incenſum ad Rẽp.bene gerendã reuocare,nec totã Gallici belli
rationẽ prope iam explicatã perturbare,atq; impedire debemus. Nã illę ſentẽtię virorũ clariſ
ſimorũ minime probandę ſunt:quorũ alter vlteriorẽ Galliã decernit cũ Syria,alter Citerio-
Sciſcere le gem. rem.q vlteriorẽ,oĩa illa de qbus diſſerui paulo ante,perturbat. ſimul oſtẽdit eã ſe ſciſcere le-
gem,quã eſſe legẽ neget:& quæ pars Prouincię ſit,cui nõ poſſit ĩtercedi,hãc ſe auellere:quæ
defenſorẽ habeat,nõ tangere.ſimul & illud facit,vt qđ illi a populo datũ ſit, id nõ violet: qđ
Senatus dederit,id Senator properet auferre.Alter belli Gallici rationẽ habet:fungiẽ officio
boni Senatoris:legẽ quã non putat,eam quoq; ſeruat:pręfinit eñ ſucceſſori diẽ.qui mihi ni
hil videẽ minus a dignitate diſciplinaq; maiorũ diſſidere,q̃ vt q Conſul Calẽdis Ianu.habe-
Deſponſa prouincia. re prouinciã debet,is vt eã deſponſam,nõ decretã habere videaẽ:fuerit toto in Conſulatu ſi
ne Prouincia,cui fuerit anteq̃ deſignatus eſſet,prouincia decreta.ſortieẽ,an nõ? nã & nõ ſor
* tiri abſurdũ eſt:& qđ ſortitus ſis,nõ habere.proficiſceẽ paludatus, quoq; peruenire ante cer
tam diẽ non licebit.Ianuario,Februario,prouinciã nõ habebit:Calen.ei deniq; Martii naſceẽ
repente prouincia.attamẽ his ſentẽtiis Piſo in Prouincia ꝑmanebit.quæ cũ grauia ſunt,tũ ni
hil grauius illo, ꝙ mulctari Imperatorẽ diminutione Prouinciæ contumelioſum eſt:neq; ſo-
lũ ſummo in viro,ſed etiã in mediocri hoĩe ne accidat,prouidendũ.Ego vos intelligo P.C.
multos decreuiſſe honores eximios C.Cæſari,& prope ſingulares, ꝙ ita meritus erat, gratis
etiã, vt q̃coniunctiſſimus huic ordini eſſet. ſapiẽtes ac diuini fuiſtis. neminẽ vnq̃ eſt hic or-
do cõplexus honoribus & beneficiis ſuis, q vllã dignitatẽ præſtabiliorẽ ea, quã per vos eſſet
adeptus,putarit.nemo vnq̃ hic potuit eſſe princeps,q maluerit eſſe popularis.ſed hoĩes aut
propter dignitatẽ ſuã diffiſi ipſi ſibi,aut propter reliquorũ obtrectationẽ, ab huius ordinis
coniunctione depulſi,ſæpe ex hoc portu ſe in illos fluctus prope neceſſario cõtulerũt. q ſi ex
illa iactatione curſuq; populari bene geſta Rep.referũt aſpectũ in Curiam,atq; huic ampliſſi
mę dignitati cõmendati eſſe volũt,nõ modo non repellendi ſunt,verũ etiã expetendi.Mone
mur a fortiſſimo viro,atq; optimo poſt hominũ memoriã Conſule, vt prouideamus ne Cite
rior Gallia nobis inuitis,alicui decernaẽ,poſt eos Cõſules,q nunc erũt deſignati:perpetuoq;
poſthac ab iis,q hũc ordinẽ oppugnẽt, populari ac turbulẽta ratione teneaẽ. Quã ego plagã
etſi nõ cõtẽno P.C.pręſertim monitus a ſapiẽtiſſimo Conſule & diligentiſſimo cuſtode pacis
& otii,tamẽ vehemẽtius arbitror pertimeſcendã,ſi hoĩm pręclariſſimorũ ac potentiſſimorũ
aut honorẽ minuero,aut ſtudiũ erga hunc ordinẽ repudiaro.nã vt C.Iulius oĩbus a Senatu
eximiis ac nouis rebus ornatus,per manus hanc Prouinciã tradat ei,cui minime vos velitis,
per quẽ ordinẽ ipſe ampliſſimã ſit gloriã cõſecutus:ſic ne libertatẽ tũc qdem relinquat,addu
* ci ad ſuſpicãdũ nullo modo poſſum.Poſtremo quo qſq; animo futurus ſit,neſcio:qd ſperem,
video.pręſtare hoc Senator debeo,quantũ poſſum, ne qs vir clarus aut potẽs huic ordini iu
re iraſci poſſe videaẽ.atq; hoc,ſi inimiciſſimus eſſem C.Cęſari,ſentirẽ tamen Reip.cauſa. Sed
nõ alienũ eſſe arbitror,quo minus ſępe aut interpeller a nõnullis,aut tacita exiſtimatione re
Ciceronis cũ C.Cæſa re cõiũctio prehendar,explicare breuiter quæ mihi ſit ratio & cauſa cũ Cæſare.Ac primũ illud tẽpus fa
miliaritatis & cõſuetudinis,quæ mihi cũ illo,quæ fratri meo,quæ C.Varroni cõſobrino no
ſtro ab omniũ noſtrũ adoleſcẽtia fuit,pręteremitto.poſteaq̃ ſum penitus in Remp. ingreſſus,
ita diſſenſi ab illo,vt in diſiunctione ſententiæ,coniuncti tamen amicitia maneremus.Cõſul
ille egit ęas res,quarũ participẽ me eſſe voluit:qbus ego ſi minus aſſentiebar,tamẽ illius mi-

hi iudiciũ gratũ eſſe debebat. me ille vt quinqueuiratũ accipere, rogauit: me in tribus ſibi cõ
iunctiſſimis Conſularibus eſſe voluit: mihi legationẽ quã vellẽ, quanto cũ honore vellẽ, de-
tulit. quæ ego oĩa nõ ingrato animo, ſed obſtinatione quadã ſentẽtiæ repudiaui. q̃ ſapienter
nõ diſputo. multis eñ nõ probabo. cõſtãter qdẽ, & fortiter certe. q cũ me firmiſſimis opibus
contra ſcelus inimicorũ munire, & popularis impetus populari præſidio poſſem propulſare,
quãuis excipere fortunã, ſubire vim, atq; iniuriã malui, q̃ aut a veſtris ſanctiſſimis mẽtibus
diſſidere, aut de meo ſtatu declinare. ſed non is ſolũ gratus debet eſſe, q accepit beneficiũ, ve-
rũ etiã is, cui poteſtas accipiendi fuit. Ego illa ornamẽta, qbus ille me ornabat, decere me, &
cõuenire iis rebus, quas geſſeram, nõ putabã. illũ qdem amico animo me habere eodem loco
quo principem ciuiũ ſuũ generũ ſentiebã. traduxit ad plebẽ inimicũ meũ: ſiue iratus mihi, ꝙ
me ſecum ne beneficiis qdẽ videbat poſſe cõiungi: ſiue exoratus. ne hoc qdẽ fuit iniuria. nam
poſtea me vt ſibi eſſem legatus, nõ ſolũ ſuaſit, verũ etiã rogauit. ne id qdẽ accepi. nõ quo alie-
num mea dignitate arbitrarer, ſed ꝙ tantũ Reip. ſceleris impẽdere a Cõſulibus proximis non
ſuſpicabar. Ergo adhuc magis eſt mihi verendũ ne mea ſuperbia in illius liberalitate, q̃ ne il
lius iniuria in noſtra amicitia reprehendat̃. Ecce illa tẽpeſtas, caligo bonorũ, & ſubita atq; ĩ-
prouiſa formido, tenebræ Reipu. ruina atq; incendiũ ciuitatis. terror iniectus Cęſari de eius
actis, metus cædis bonis oĩbus, Cõſulũ ſcelus, cupiditas, egeſtas, audacia. ſi nõ ſum adiutus,
nõ debui. ſi deſertus, ſibi prouidit. ſi etiã oppugnatus, vt qdã aut putant, aut volunt: violata
amicitia eſt: accepi iniuriã: inimicus eſſe debui: nõ nego. ſed ſi idẽ ille tũ me ſaluũ eſſe voluit,
cũ vos me vt chariſſimũ filiũ deſiderabatis: & ſi vos iidẽ pertinere ad cauſam illã putabatis,
voluntatẽ C. Cęſaris a ſalute mea nõ abhorrere: & ſi illius volũtatis generũ eius habeo teſtẽ,
q idem Italiã in municipiis, populũ Ro. in concione, vos mei ſemper cupidiſſimos in Capito
lio ad meã ſalutẽ incitauit: ſi deniq; Cn. Pompeius idẽ mihi teſtis de volũtate Cæſaris, & ſpõ
ſor eſt illi de mea: nõne vobis videor & vltimi tẽporis recordatione, & proximi memoria, me
diũ illud triſtiſſimũ tẽpus debere, ſi ex rerũ natura nõ poſſem euellere, ex animo qdẽ certe ex
cidere? Ego vero ſi mihi nõ licet p aliquos ita gloriari, me dolorẽ atq; inimicitias meas Rei-
pu. cõceſſiſſe, qđ magni cuiuſdã hoĩs & perſapiẽtis videt̃: vtar hoc, qđ nõ tã ad laudẽ adipi-
ſcendã, q̃ ad vitandã vituperationẽ valet: hominẽ me eſſe gratũ, & nõ modo tãtis beneficiis,
ſed etiã mediocri hominũ beneuolẽtia cõmoueri. a viris fortiſſimis, & de me optime meritis
qbuſdã peto, vt ſi ego illos meorũ laborũ & incõmodorũ participes eſſe nolui, ne illi me ſua-
rum inimicitiarũ ſociũ velint eſſe. præſertim cũ iidẽ illi cõceſſerint, vt etiã acta illa Cæſaris,
quæ neq; oppugnaui antea, neq; defendi, meo iam iure poſſim defendere. nã ſummi ciuitatis
viri, quorũ ego cõſilio Remp. cõſeruaui, & quorũ auctoritate illã cõiurationẽ Catilinæ defu
gi, Iulias leges, & cæteras illo cõſule rogatas, iure latas negant. iidem illã proſcriptionẽ capi
tis mei, cõtra ſalutẽ Reip. ſed ſaluis auſpiciis rogatã eſſe dicebãt. itaq; vir ſumma eloquentia
dixit grauiter, caſum illũ meũ funus eſſe Reip. ſed funus iuſtũ, & indictũ. mihi ipſi oĩno pho
norificũ, diſceſſum meũ funꝰ dici Reip. Reliqua nõ reprehẽdo, ſed mihi ad id qđ ſentio aſſu-
mo. nam ſi illud iure rogatũ dicere auſi ſunt, qđ nullo exemplo fieri potuit, nulla lege licuit,
quia nemo de cęlo eſſe ſeruatũ dixit: qd? ſi plebeius omnino eſſe nõ potuit, q tribunus ple. po
tuit eſſe? cuius tribunatus ſi ratus eſt, nihil eſt qđ irritũ ex actis Cęſaris poſſit eſſe: eius nõ ſo
lum Tribunatus, ſed etiã perniciosiſſimæ res auſpiciorũ religione conſeruata iure latę vide-
buntur. Quare aut vobis ſtatuendũ eſt legẽ Heliã manere, legẽ Fuſiã non eſſe abrogatam: nõ
oĩbus faſtis legẽ ferri licere: cũ lex ferat̃, de cælo ſeruari, obnũciari, intercedi licere: cenſorium
iudiciũ ac notionẽ, & illũ morẽ ſeueriſſimũ magiſtratuũ non eſſe nefariis legibus de ciuitate
ſublatũ: ſi patricius tribunus pl. fuerit, cõtra leges ſacratas: ſi plebeius, contra auſpicia fuiſſe.
aut mihi concedãt hoĩes oportet, aut in rebus bonis nõ exquirere iura ea, quæ ipſi in perdi-
tis nõ exquirũt: pręſertim cũ ab illis aliquoties cõditio C. Cæſari lata ſit, vt eaſdẽ alio modo
ferret, qua cõditione auſpicia requirebant, leges cõprobabant: in Clodio auſpiciorũ ratio ſit
eadẽ, leges oẽs ſint euerſæ ac perditæ ciuitatis. Extremũ illud eſt. ego, ſi eſſent inimicitię mi-
hi cũ C. Cęſare, tamẽ hoc tẽpore Reip. cõſulere, inimicitias in aliud tẽpus reſeruare deberem.
poſſem etiã ſummorũ virorũ exemplo inimicitias Reip. cauſa deponere. ſed cũ inimicitię fue
rint nũq̃, opinio iniuriæ beneficio ſit extincta, ſententia mea P. C. ſi dignitas agit̃ C. Cæſaris,
homini tribuã: ſi honos qdã, Senatus cõcordiæ cõſulam: ſi auctoritas decretorũ veſtrorum,
conſtantiã ordinis ĩ eodẽ ornando Imperatore ſeruabo: ſi perpetua ratio Gallici belli, Reipu.

Gratꝰ & q accepit bñficiũ, & q accipere potuit, eſſe debet.

Seruatũ de cælo.

Notio.

prouidebo:ſi aliqd̄ meū priuatū officiū,me nō ingratū eſſe prȩſtabo.Atq; hoc velim proba-
re oībus Patres Cōſcripti:ſed leuiſſime ferā, ſi forte aut his minus probaro, q meū inimicū
repugnante veſtra auctoritate texerūt:aut his,ſi q meū cū inimico ſuo reditū in gratiā vitu
ꝑabunt:cum ipſi & cum meo,& cum ſuo inimico in gratiam non dubitarint redire.

IN PISONEM. ORATIO XXXVIII.

Deeſt principium.

Iam ne vides bellua?iā ne ſentis?quæ ſit hoīm querela frōtis tuæ?nemo q̄rit Syrū neſcio quē
de grege nouitiorū factū eſſe Cōſulē.nō eñ nos color iſte ſeruilis,nō piloſæ genȩ, nō dentes
Vultꝰ,ſermo qdā tacitꝰ mētis.
putridi deceꝑrūt.oculi,ſuꝑcilia,frons,vultus deniq; totus, q ſermo qdā tacitus mētis eſt,
hic in fraudē hoīes impulit:hic eos,qbus erat ignotus,decepit,fefellit,īduxit: pauci iſta tua
lutulēta vitia noueramus:pauci tarditatē ingenii,ſtuporē,debilitatēq; linguȩ:nūq̄ erat audi
ta vox in foro:nūq̄ ꝑiculū factū cōſilii:nullū nō modo illuſtre,ſed ne notū qdē factū aut mi
Fumoſæ imagines.
litiȩ,aut domi.obrepſiſti ad honores errore hoīm,cōmendatione fumoſarū imaginū, quarū
ſimile habes nihil,præter colorē.Is mihi etiā gloriabit̄,ſe oēs magiſtratus ſine repulſa aſſecu
tum.mihi iſta licet de me vera cū gloria prædicare. oēs eñ honores populus Ro. mihi ipſi
homini detulit.Nam tu cū Quȩſtor es factus,etiā q te nunq̄ viderant,tamē illum honorem
nomini mandabāt tuo.Aedilis es factus:Piſo eſt a populo Ro.factus,nō iſte Piſo.Prætura itē
maioribus delata eſt tuis.noti erant illi mortui.te viuū nondū nouerat qſq̄.me cū Quȩſtorē
in primis,Aedilē priorē,Prætorem primū cunctis ſuffragiis Populus Ro.faciebat,homini il
le honorem,non generi,moribus,non maioribus meis,virtuti ꝑſpectȩ,non auditȩ nobilita
ti deferebat.Nā qd ego de cōſulatu loquar?parto vis,an ne geſto?miſerum me, cum hac me
ꝑſte atq; labe cōferọ:ſed nihil cōparandi cauſa loquar:ac tamē ea,quæ ſunt lōgiſſime diſiun
cta,comprehendam.Tu Conſul es renunciatus(nihil dicam grauius q̄ quod omnes fatent̄)
imꝑditis Reip.tēporibus,diſſidentibus Conſſ.Cȩſare & Bibulo:cū hoc non recuſares, quin
hi a qbus dicebare Conſul,te luce dignū non putarēt,niſi nequior q̄ Gabinius extitiſſes. Me
cuncta Italia,me omnes ordines,me vniuerſa ciuitas non prius tabella,q̄ voce priorē Conſu
Fors domina campi.
lem declarauit.Sed omitto vt ſit factus vterq; noſtrū.ſit ſane fors domina campi.magnificē-
tius eſt dicere,quēadmodum geſſerimus conſulatū,q̄ quēadmodum ceꝑrimus.Ego Calend.
Acta publica Cicero. ī cōſulatu.
Ianu.Senatū & bonos omnes legis Agrariæ,maximarūq; largitionū metu liberaui.ego agrū
Campanum,ſi diuidi non oportuit,cōſeruaui:ſi oportuit,melioribus auctoribus reſeruaui.
ego in C.Rabirio ꝑduellionis reo XL.annis ante me Conſulē interpoſitā Senatus auctori-
tatem ſuſtinui contra inuidiā,atq; defendi.ego adoleſcentes bonos & fortes,ſed vſos ea con
ditione fortunæ,vt ſi eſſent magiſtratus adepti,Reip.ſtatū cōuulſuri viderētur,meis inimi-
citiis,nulla Senatus mala gratia,comitiorū ratione priuaui. Ego Antoniū Collegā cupidū
prouinciæ,multa in Rep.molientē,patientia atq; obſequio meo mitigaui.ego prouinciā Gal
liā Senatꝰ auctoritate,exercitu,& ꝑcunia inſtructā,& ornatā,quā cū Antonio cōmunicaui:
q; ita exiſtimabā tēpora Reip.ferre:in cōcione depoſui reclamāte populo Ro.ego L. Catilinā
cȩdē Senatus,interitū vrbis,nō obſcure,ſed palā moliētē,egredi ex vrbe iuſſi:vt a quo legibꝰ
nō poteramꝰ, mœnibꝰ tuti eſſe poſſemꝰ.ego tela extremo mēſe cōſulatus mei intēta iugulis
ciuitatis de cōiuratoꝝ nefariis manibꝰ extorſi.ego faces iā accēſas ad huiꝰ vrbis incēdiū cō-
prehēdi,protuli,extinxi.me Q. Catulus prīceps huiꝰ ordinis & auctor publici cōſilii frequē
Propter te ſedet.
tiſſimo Senatu parētem patriȩ nominauit. mihi hic vir clariſſimus,q propter te ſedet,L.Gel
lius his audiētibꝰ ciuicā coronā deberi a Rep.dixit.mihi togato Senatus,nō vt multis bene
geſtȩ,ſed vt nemini,cōſeruatȩ Reip.ſingulari gn̄e ſupplicationis deorū īmortaliū tēpla pate-
fecit.ego cū in cōcione abiēs magiſtratu dicere a tribuno pl.ꝓhiberer,quȩ cōſtituerā:cūq; is
mihi tantūmō vt iurarē,ꝑmitteret:ſine vlla dubitatione iuraui,Rēp.atq; hāc vrbē mea vniꝰ
oꝑa eſſe ſaluā.mihi populus Ro.vniuerſus illa in cōcione nō vniꝰ diei gratulationē,ſed æter
nitatē īmortalitatēq; donauit,cū meū iuſiurādū tale,atq; tātū iuratꝰ ipe vna voce & conſen
ſu approbauit.quo qdē tēpore is meus domū fuit e foro reditꝰ,vt nemo,niſi q mecū eſſet,ci
uiū eē in nūero videret̄.Atq; ita eſt a me Cōſulatꝰ pactꝰ,vt nihil ſine cōſilio Senatꝰ,nihil nō
approbāte pp̄lo Ro.egerim:vt ſemꝑ in roſtris Curiā,in Senatu populū defenderim:vt mul-